

רב: הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה שרק במקום שיש שם חבר עיר, יחיד פטור מתפלת המוספין.

אמר ליה רב חייא בר אבין לרב הונא: שפיר קאמרת! שכך היא ההלכה. דהא אמר שמואל: מימי לא מצילנא צלותא

ב-ל דמוספין ביחיד — בנהרדעא כי היא מקום שיש בו חבר עיר, ונפטרתי בתפלת הש"ץ, לבר מההוא יומא דאתא פולמוסא [חיל] דמלכא למתא, ואטרודו רבנן דנהרדעא⁽⁴⁰⁾, ולא צלו, ומאחר שהציבור לא התפללו, צלי לי מוסף ביחיד, משום דהואי יחיד שלא בחבר עיר! ובאופן זה אף היחיד חייב, וכדברי רבי יהודה בשיטת אלעזר בן עזריה.⁽⁴¹⁾

יתיב רבי הנינא קרא⁽⁴²⁾ קמיה דרבי ינאי, ויתיב וקאמר: הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה! שיחיד שאינו בחבר עיר, חייב במוספין.

אמר ליה רבי ינאי: פוק קרא קראיך לברא [אמור דבריך מחוץ לבית המדרש!], שהרי אין האמת כדבריך, כי אין הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה!⁽⁴³⁾

אמר רבי יוחנן: אני ראיתי את רבי ינאי, דצלי וחדר צלי ביחידות, שתי תפלות זו אחר זו. ובהכרח שחרית ומוסף היו [שהם התפלות היחידות שבאות זו אחר זו]⁽⁴⁴⁾. ומוכח, שהלכה כחכמים, שיחיד מתפלל מוספין.

אמר ליה רבי ירמיה לרב זירא: ומנין לך שהיו אלו תפלות שחרית ומוסף? ודלמא שתיהן היו תפלת שחרית, וחזר להתפלל כי מעיקרא לא כיוון דעתיה, ולבסוף כיוון דעתיה.⁽⁴⁵⁾

אמר ליה רב זירא: חזי מאן הוא גברא רבא דקמסהיד עליה — על רבי ינאי?! — הלא רבי יוחנן הוא שהעיד כן. וודאי גברא רבא

42. רש"י בתענית [כז ב, ובשטמ"ק כתובות נו] ביאר שהיה בעל מקרא ויודע בגירסא ובקי בטעמיה.

43. כתב הצ"ח שמכאן אין ראיה שהלכה כחכמים, שיחיד מתפלל מוספין, בין בחבר עיר ובין שלא בחבר עיר, כי יתכן שכוונת רבי ינאי שהלכה כת"ק בשם ראב"ע [ולכן הוצרכו תוס' להוכיח כדלהלן הערה 47].

44. בכי"אור הגר"א [רפו א] העלה מכאן כדעת תוס' [כו א ד"ה תפלת] שזמן מוסף מתחיל מיד אחר שחרית.

45. המהרש"א תמה, הרי בסמוך שללו אפשרות זו, כי על אדם למוד עצמו, ואם אינו

40. מלשון הגמרא משמע כהרמב"ם בפיה"מ והערות [חבר] שהציבור נקראו "חבר עיר" משום "שלא יתקבצו אלא לפני החכם שבהם", ולכן נקטה הגמרא "איטרודו רבנן" אף שתלוי בתפלת הציבור.

41. ע"פ רש"י [ד"ה בנהרדעא], ולרבינו יונה ותוס' צריך לפרש כי ביום שבא החיל לא היה בנהרדעא מנין אחר, ולפיכך נחשבה ככפר. וראה בחזו"א [יט ד] שגם רבי יהודה לא פטר את היחיד אלא באופן שהוא אנוס ואינו יכול לבא לשמוע מוסף מהש"ץ בבית הכנסת, [וכתב שמהמחלוקת לגבי מוסף מוכח כי אין הלכה כרבן גמליאל בר"ה לד ב, ובשאר התפלות אין הש"ץ מוציא את הבקין].